

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: RDG4/005/2544
 ชื่อโครงการ: โครงการ “ของหน้าหมู” ประวัติศาสตร์ตัวตนของชุมชนกลาง
 หุบเขาแม่แจ่ม
 ชื่อนักวิจัย: สันติพงษ์ ช้างเผือก
 คณะวิจัย: เนาวรัตน์ ลินพิศาล, อ้นคำ นิปุณณะ, นิกร เจริญวงศ์
 E-mail address: prayfah@yahoo.com
 ระยะเวลาโครงการ: กุมภาพันธ์ 2544-กรกฎาคม 2546

การวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นในหุบเขาแม่แจ่มให้ความสำคัญกับการศึกษาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่สัมพันธ์กับการจัดการ “ของหน้าหมู” ของชุมชน หรือ “สมบัติชุมชน” โดยใช้แนวคิดและวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางประวัติศาสตร์แบบมีส่วนร่วมกับชุมชนเป็นแนวทางหลัก และเลือกพื้นที่วิจัยหลัก 4 บ้าน คือ บ้านยางหลวง บ้านทัพ บ้านไร่ และบ้านท้องฝาย ในเขตตัวอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

จากผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านได้กำหนดเวลา (periodization) ที่พวกเขาารู้สึกได้ถึงการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นในช่วงเวลา 100 ปี เป็น 6 ช่วงใหญ่ๆ และในแต่ละช่วงเวลา “ของหน้าหมู” ที่ชุมชนเข้าไปจัดการ ไม่ได้มีพื้นที่ที่มีหน่วย หรือขอบเขตตายตัว แต่มีการยืดขยายแปรรูป สร้างใหม่ หรือหายไปตามแต่เงื่อนไขและบริบททางประวัติศาสตร์ อีกทั้งอาณาบริเวณที่เรียกว่า “ของหน้าหมู” ได้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของความสัมพันธ์ทั้งในรูปความขัดแย้ง ประนีประนอม ต่อรอง ระหว่างผู้คนกลุ่มต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่น รวมถึงอำนาจภายนอกที่เข้าไปมีเอี่ยวในการใช้ จัดการ และให้ความหมายต่อพื้นที่ หรืออาจเรียกได้ว่า เป็นประวัติศาสตร์ตัวตนของชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพยากรนั้นๆ ได้

นอกจากนั้นกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมครั้งนี้ยังมีส่วนในการทำให้ชาวบ้านตื่นตัวในการเข้าร่วมถกเถียง สนทนา และตรวจสอบ “ความรู้” ที่ผลิตขึ้นจากคนภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแม่แจ่ม จนที่สุดชาวบ้านได้รวมตัวกันเป็นคณะทำงานเพื่อวิจัยและเขียนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองขึ้นมา

คำหลัก: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ของหน้าหมู หุบเขาแม่แจ่ม

Abstract

Project Code: RDG4/005/2544

Project Title: “*Khong Naa Moo*” (Common Property): A History of Identification of the Communities in Mae Chaem Valley.

Researcher : Santipong Changpuak.

Team Research: Nowarat Linpisa, Ainkam nipuna, Nikorn Chareonwong

E-mail address: prayfah@yahoo.com

Project duration: February 2001 – July 2003

This research’s propose is to focus on local history by analysing the interrelation between the changes taken place in communities and the way the communities manage and “identify” their common property – *Khong Naa Moo* during the course of 100 years. In order to avoid biased or incorrect information, participant observation method is heavily employed in this study. This means that the research team also included two researchers, who are from different generation and life experiences, from different targeted villages. Four main villages selected from 30 villages, approximately, are *Ban Yang Luang*, *Ban Tap*, *Ban Rai*, and *Ban Tong Faai*.

The findings indicate that the meaning of *Khong Naa Moo* has changed over time during the course of a century. It does not simply have a fixed/ static/ or essentialised meaning which some developers or “experts” in rural development have claimed. Rather, the villagers differentiate the meaning of *Khong Naa Moo* according to the changes within the Mae Chaem valley which partly is the consequences resulting from outside “actors”, namely, nation-state, transnational companies, environmentalists, and some “wings” of grassroots non-governmental organizations. Therefore, to study how villagers identify *Khong Naa Moo* is to have an insight on the history of the communities written by local people or insiders. Information from in-depth interviews and participant observations conclude that the history of Mae Cham valley can be divided into six sub-periods relying on socio-cultural changes and “actors” from outside. In each sub-period, there are not only positive (or romantic) cooperation among several parties of the communities in managing *Khong Naa Moo*. By contrast, the findings from field studies reveal that Mae Chaem valley is the contested area where many actors, both from inside and outside

communities, have always been compensating, negotiating or even conflicting over *Khong Naa Moo*. In other words, *Khong Naa Moo*, the same as the contested meaning of “local community”, is not something fixed and unchangeable since its genesis. It has been extended, transformed, re-constructed, or shrunk in terms of definition, value, and size depending on historical conditions affecting the communities.

One fruitful result from the process of participant observation during conducting this research is consciousness raising among the villagers. After a certain period of field work, some villagers are active in discussing, questioning, and re-examining the “knowledge” produced by outsiders in the name of “the intelligentsia”, particularly those who produced romanticized literatures and academic works on Mae Chaem. This leads to the gathering of large and diversified Mae Chaem villagers in order to write their own version of history and conduct their own research in at least nine interesting topics. It can say that this is a political move of the Mae Chaem villagers to challenge mainstream “knowledge” on Mae Chaem valley which is so significant to the process of constructing local history that cannot be overlooked.

Key words: Local history, *Khong Naa Moo*, Mae Chaem valley